

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๖๙

เรื่องพิจารณาที่ ๒๑/๒๕๖๘

วันที่ ๒๑ เดือน มกราคม พุทธศักราช ๒๕๖๙

ระหว่าง { ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๓๗ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย โดยมาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุมเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” และวรรคสาม บัญญัติว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง

อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้” และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในทรัพย์สินและการสืบมรดก”

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ หมวด ๒ วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค ในศาลชั้นต้น ส่วนที่ ๓ คำพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดี มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำที่ถูกร้องเกิดจากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม หรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภคหรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจ อันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบการธุรกิจชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริง ที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบการธุรกิจ การที่ผู้ประกอบการธุรกิจ ได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย” และวรรคสอง บัญญัติว่า “การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงิน ไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด”

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาตามข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ ในส่วนของการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษที่กำหนดให้ผู้ประกอบการธุรกิจ ต้องรับผิดชอบเกินกว่าค่าเสียหายที่แท้จริง ไม่เป็นไปตามหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อเยียวยาผู้เสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม เป็นการลงโทษผู้ประกอบการธุรกิจซ้ำในความผิดเดียวกัน ส่งผลให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องรับโทษหนักขึ้น เปิดช่องให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายย้อนหลัง ในข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก่อนกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับ เป็นค่าเสียหายที่มีเจตนารมณ์ทางอาญาแฝงอยู่ เช่นเดียวกับโทษทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดให้เช็ดหลาบ และเพื่อคุ้มครอง ประโยชน์สาธารณะ ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด ไม่เสมอภาคทางกฎหมาย และเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมให้ผู้ประกอบการธุรกิจต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยฐานะทางเศรษฐกิจ ระหว่างบุคคลทั่วไปกับผู้ประกอบการธุรกิจ เพิ่มภาระและจำกัดสิทธิในทรัพย์สินของผู้ประกอบการธุรกิจ เกินสมควรแก่เหตุ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง

พิจารณาแล้วเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มีเจตนารมณ์ในการประกาศใช้ อันเนื่องมาจากปัจจุบันระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และมีการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้น ในขณะที่ผู้บริโภคส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการตลอดจนเทคนิคการตลาดของผู้ประกอบธุรกิจ ทั้งยังขาดอำนาจต่อรองในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ทำให้ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบอยู่เสมอ นอกจากนี้ เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น กระบวนการในการเรียกร้องค่าเสียหายต้องใช้เวลาและสร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้บริโภคที่จะต้องพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งไม่อยู่ในความรู้เห็นของตนเอง อีกทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีสูง ผู้บริโภคจึงตกอยู่ในฐานะที่เสียเปรียบจนบางครั้งนำไปสู่การใช้วิธีการที่รุนแรงและก่อให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจกับกลุ่มผู้บริโภคที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม อันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ สมควรให้มีระบบวิธีพิจารณาคดีที่เอื้อต่อการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภค เพื่อให้ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายได้รับการแก้ไขเยียวยาด้วยความรวดเร็ว ประหยัด และมีประสิทธิภาพ อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ขณะเดียวกัน เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบธุรกิจหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ หมวด ๒ วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภคในศาลชั้นต้น ส่วนที่ ๓ คำพิพากษาและคำสั่งชี้ขาดตัดสินคดี มาตรา ๔๒ จึงได้นำหลักการการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ (Punitive Damages) มาใช้บังคับกับกรณีศาลพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภค เนื่องจากการดำเนินกิจการของผู้ประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นการผลิตและการขายสินค้าหรือการให้บริการ ถ้าหากผู้ประกอบการกระทำการอันมีลักษณะเป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคเป็นจำนวนมากอันจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคม บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงจำเป็นต้องนำหลักการดังกล่าวมาใช้บังคับเพื่อให้ผู้ประกอบการตระหนักถึงความรับผิดชอบที่มีต่อผู้บริโภคโดยรวม ทั้งนี้ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ถ้าการกระทำของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งถูกผู้บริโภคฟ้องร้องเป็นคดีผู้บริโภคต่อศาล เกิดจากการที่ผู้ประกอบการกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม หรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภค หรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการได้รับ

สถานะทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจ การที่ผู้ประกอบธุรกิจได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจน การที่ผู้บริโภคมมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย อันเป็นการกำหนดให้อำนาจศาลซึ่งพิจารณา และพิพากษาคดีผู้บริโภคในการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษและสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจ จ่ายค่าเสียหายดังกล่าวเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริง ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจ ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้บริโภค โดยที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้การใช้ดุลพินิจในกรณี ดังกล่าวของศาลต้องคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ ผู้ประกอบธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจ การที่ผู้ประกอบธุรกิจได้บรรเทา ความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมมีส่วนในการก่อให้เกิดความเสียหายด้วย อันมีลักษณะ เป็นการกำหนดกรอบของการใช้ดุลพินิจเอาไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ มาตรา ๔๒ วรรคสอง ยังได้ กำหนดให้การกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษในกรณีดังกล่าว ให้ศาลมีอำนาจกำหนดได้ไม่เกินสองเท่า ของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด อันมีลักษณะเป็นการกำหนดขั้นสูงของค่าเสียหายเพื่อการลงโทษในกรณีดังกล่าว เพื่อป้องกันไม่ให้ศาล ใช้ดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษและสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายดังกล่าว ตามอำเภอใจ

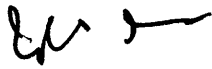
เมื่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และขอบเขตของการใช้ ดุลพินิจในการกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษและสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายดังกล่าวเพิ่มขึ้น จากค่าเสียหายที่แท้จริงเอาไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่าย ค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร เฉพาะในกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม หรือจงใจ ให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ ผู้บริโภค หรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันย่อมเป็นที่ ไว้วางใจของประชาชน และในกรณีดังกล่าวศาลต้องมีคำพิพากษาให้ผู้ประกอบธุรกิจชดใช้ค่าเสียหายแก่ ผู้บริโภค จึงจะมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษและสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่าย ค่าเสียหายดังกล่าว อีกทั้งการใช้ดุลพินิจในกรณีดังกล่าวของศาล ต้องคำนึงถึงพฤติการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเสียหายที่ผู้บริโภคได้รับ ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบธุรกิจได้รับ สถานะทางการเงินของผู้ประกอบธุรกิจ การที่ผู้ประกอบธุรกิจได้บรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้น ตลอดจนการที่ผู้บริโภคมมีส่วนในการก่อให้เกิด ความเสียหายด้วย และอย่างไรก็ตาม ศาลไม่อาจใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเป็นจำนวนเงิน

เกินกว่าสองเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด แต่ถ้าค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดมีจำนวนเงินไม่เกินห้าหมื่นบาท ให้ศาลมีอำนาจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษได้ไม่เกินห้าเท่าของค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจะมีเจตนารมณ์ในการป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบการธุรกิจเอาผิดเอาเปรียบผู้บริโภค และมุ่งลงโทษผู้ประกอบการธุรกิจซึ่งเอาผิดเอาเปรียบผู้บริโภค โดยไม่เป็นธรรมให้เด็ดขาด โดยนำมาตราการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษมาใช้บังคับ อันมีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการประกอบธุรกิจและทรัพย์สินของผู้ประกอบการอยู่บ้าง แต่ทั้งนี้ มาตราการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวซึ่งกำหนดให้อำนาจแก่ศาลในการใช้ดุลพินิจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษและสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายดังกล่าว ย่อมไม่ใช่มาตรการอันมีลักษณะเป็นการลงโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘ ที่กำหนดให้โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้ (๑) ประหารชีวิต (๒) จำคุก (๓) กักขัง (๔) ปรับ (๕) ริบทรัพย์สิน อันจะต้องห้ามมิให้นำมาใช้บังคับย้อนหลังตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓ ที่กำหนดให้ถ้ากฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดแตกต่างกับกฎหมายที่ใช้ในภายหลังการกระทำความผิด ให้ใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำความผิดไม่ว่าในทางใดเว้นแต่คดีถึงที่สุดแล้ว และเมื่อพิจารณาระหว่างสิทธิหรือเสรีภาพในทรัพย์สินและการสืบมรดกของผู้ประกอบการที่จะต้องสูญเสียไป อันเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบการจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร ในกรณีที่ผู้ประกอบการกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม หรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภค หรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน กับประโยชน์สาธารณะที่ประชาชนซึ่งเป็นผู้บริโภคจะได้รับจากการได้รับการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภค ตลอดจนได้รับการแก้ไขเยียวยาความเสียหายซึ่งเกิดจากการที่ผู้ประกอบการกระทำโดยเจตนาเอาเปรียบผู้บริโภคโดยไม่เป็นธรรม หรือจงใจให้ผู้บริโภคได้รับความเสียหาย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงไม่นำพาต่อความเสียหายที่จะเกิดแก่ผู้บริโภค หรือกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อความรับผิดชอบในฐานะผู้มีอาชีพหรือธุรกิจอันยอมเป็นที่ไว้วางใจของประชาชน อย่างมีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหันมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นไปตามหลักความจำเป็น หลักความได้สัดส่วน และพอเหมาะพอควรแก่กรณี สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา ๔๖ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้สิทธิของผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครอง และหมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ มาตรา ๖๑ ที่กำหนดให้รัฐต้อง

จัดให้มีมาตรการหรือกลไกที่มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้บริโภคด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการรู้ข้อมูลที่เป็นจริง ด้านความปลอดภัย ด้านความเป็นธรรมในการทำสัญญา หรือด้านอื่นใด อันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค ตลอดจนสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่มุ่งเน้นให้การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงเป็นไปตามหลักการกำหนดค่าสินไหมทดแทนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาผู้บริโภคซึ่งเป็นผู้เสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิม ไม่ได้มีลักษณะเป็นการกำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายเกินกว่าค่าเสียหายที่แท้จริงหรือต้องรับโทษหนักขึ้นอย่างไรขอขอบเขต และไม่ได้มีลักษณะเป็นการเปิดช่องให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลยพินิจกำหนดค่าเสียหายเพื่อการลงโทษและสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายดังกล่าวย้อนหลังตามอำเภอใจ บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดของผู้ประกอบธุรกิจ และไม่ได้มีลักษณะเป็นการเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในทรัพย์สินของผู้ประกอบธุรกิจเกินสมควรแก่เหตุ นอกจากนี้ ผู้ประกอบธุรกิจย่อมมีอำนาจต่อรองเหนือกว่าผู้บริโภคในการเข้าทำสัญญาเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการของผู้บริโภค อีกทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของคุณภาพสินค้าหรือบริการ ตลอดจนเทคนิคทางการตลาดมากกว่าผู้บริโภค จึงเป็นกรณีที่ผู้ประกอบธุรกิจมีสถานะที่แตกต่างจากผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ การที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจในการต่อรองและมืองค์ความรู้มากกว่าผู้บริโภค จ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร เป็นการเฉพาะแตกต่างจากกรณีของผู้บริโภค กรณีดังกล่าวย่อมเป็นการปฏิบัติต่อสิ่งซึ่งมีสาระสำคัญที่แตกต่างกันให้แตกต่างกันไปตามแต่ละกรณี บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจึงเป็นไปตามหลักความเสมอภาค ไม่ได้มีลักษณะเป็นการทำให้ผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคไม่เสมอกันในกฎหมาย และไม่ได้มีลักษณะเป็นการทำให้ผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริโภคมีสิทธิและเสรีภาพ และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไม่เท่าเทียมกันแต่อย่างใด อีกทั้งไม่ได้มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบธุรกิจไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด ดังนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริง

ที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง เฉพาะในส่วนที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจจ่ายค่าเสียหายเพื่อการลงโทษเพิ่มขึ้นจากจำนวนค่าเสียหายที่แท้จริงที่ศาลกำหนดได้ตามที่เห็นสมควร” ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่งและวรรคสาม และมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ